



## VIII. CZEGLÉDY SÁNDOR HOMILETIKAI MUNKÁSSÁGA

Czeplédy Sándor a lelkipásztori szolgálatra készülő teológusokat hosszú évtizedeken keresztül oktatta, miként hirdessék Isten Igéjét. De felmerül a kérdés, hogy maga a homiletika professzora milyen igehirdető volt? Miről tanúskodnak prédikációi?

Nyilvánvaló, hogy az általa leírt prédikációk nem azonosak az elmondott igehirdetéseivel. A leírt és elmondott igehirdetés közötti különbséget egy alkalommal ő maga is hangsúlyozta, amikor részletes értékelést írt véleményes jelentés formájában ötven prédikációról. Ráirányította a figyelmet arra, hogy amikor értékelését elkészítette, írott igehirdetések álltak előtte, viszont a prédikáció egészen más elmondva, mint írásban. Technikai szempontból vannak, akik könnyebben tudnak írni, mint beszélni, és ez fordítva is igaz. Az írott prédikáció a ténylegesen elmondott igehirdetésnek csak egy részét tükrözi. Az igehirdetésben, amikor az valóban „léleknek és erőnek megmutatása”, benne van az igehirdető egész élete, benne van az Igére hallgató gyülekezet, benne van a Szent Lélek kimondhatatlanul titokzatos munkája, de mindennek csak a halvány reflexeit mutatja az írott prédikáció.<sup>679</sup>

Jelen értekezésben azonban meg kell elégednünk Czeplédy Sándor hátrahagyott írott prédikációinak elemzésével, amelyekből megismerhetjük a professzor igehirdetési gyakorlatát.<sup>680</sup> Mindemellett meg kell állapítanunk azt is, hogy kéziratos prédikációi közül hosszú szolgálati ideje ellenére nem sok jelent meg. Nyomtatásban igehirdetési tudományos pályájának első

---

679 CZEGLÉDY: Véleményes jelentés 23 debreceni lelkész 50 írásban benyújtott igehirdetéséről, *TtREL* I.27.c.186.58, évszám nélkül, 3–4. Czeplédy Sándor nagy örömmel vette azt a debreceni kísérletet, amelyben felkérték őt annak az ötven igehirdetésnek a bírálatára, amelyet huszonhárom debreceni lelkipásztor írásban nyújtott be. Ez a kezünkben lévő részletes bírálat nagy segítséget jelent számunkra abban, hogy meglássuk, mely szempontok voltak döntő fontosságúak Czeplédy Sándor igehirdetési gyakorlatában. S ezeket a szempontokat felhasználva megvizsgálhatjuk, miként érvényesültek e szempontok saját igehirdetési gyakorlatában.

680 A Függelékben megtalálhatóak prédikációinak adatai textus szerint rendezve.

szakaszában, főként a Theológiai Szemlében kaptak helyet.<sup>681</sup> Egyetlen prédikációs kötetét pedig 1988-ban vehették kézbe a legációba készülő teológiai hallgatók.<sup>682</sup>

Megjelent íghirdetésein túl prédikációi legépelt formában maradtak hátra többnyire A4-es nagyságú elsárgult, de rendkívüli értékeket tartalmazó lapokon. Ezek a prédikációk tehát gépirással készültek, mivel Czeplédy Sándor tíz újjal, vakon gépelt, így a gépirók gyorsaságával dolgozott, amikor íghirdetéseire készült.<sup>683</sup> Szeretett gépelni, és számos prédikációját többször is legépelte úgy, hogy egyáltalán nem vagy csupán keveset változtatott rajtuk.

Teológiai professzorként prédikációinak többségét a teológus hallgatók gyülekezetek előtt mondta el. Nem túl gyakran szolgált hagyományos értelemben vett gyülekezetben, legtöbb esetben csupán akkor, amikor meghívták őt egy-egy ünnepi alkalomra szolgálattelvőnek, vagy amikor íghirdetőként kísérte el a Kántust kiszállásokra. Előfordult, hogy a Debreceni Református Kollégium neves kórusával Budapestre, vagy nagyvárosokba, illetve kisebb falvakba utaztak. Ez háromféle gyülekezetet jelentett: világvárosi, nagyvárosi, és falusi gyülekezeteket. Az egész történetkészlete, megnyilvánulási formái, magatartása faluban falura illő, városban városra illő volt, a fővárosban pedig villogott szellemi fénye. Azt akarta, hogy értsék. Tudta, hogy melyik hallgatóságnak mekkora az elviselő képessége.<sup>684</sup> Legátus kibocsátási íghirdetése, professzori áhítatai, kántus-kiszállások íghirdetéseiből bizonyították, hogy a tudományos felkészülés mennyire nem akadályozta az evangélium hirdetésének.<sup>685</sup>

---

681 Nyomtatásban megjelent prédikációi a következők:

1Kor 3,11. Az egyetlen fundámentum, 1–10; Kinek mondasz engem?, 277–281; Mt 11,13. Várakozás = Beteljesedés, 607–608; Zsolt 2,1–12. A Felkent haragja, 193–195; Jel 3,1–6. Látszat-élet az egyházban, 1–7; Jn 7,17. Tudomány és élet, 129–131; Jób 28,28. A kultúra igazi alapja, 65–68; Zsolt 2,1–12. A Felkent haragja, 193–195; Lk 23,33–43. A lator hite, 1–6; Mk 7,9–13. Korbán, 193–198; Mt 6,33. Az igazság keresése, 65–68; 1Kor 9,1–3. Az építő ismeret, 193–195; Ef 1,22. Az egyház ura, 11–17; Ez 37,31–14. Az életadó Lélek, 65–71; Jel 6,7–8. Az első hat pecsét felnyitása, 129–134; Jn 14,19. Krisztus él!, 1–3, Jólé 2,28–32. A Szentlélek kitöltetése, 61–65; 1Kor 4,1–4. A három ítélőfórum, 3–6; Mt 6,33. Keressétek először Istennek országát és az ő igazságát!, 1–5; Zsid 11,27. Látni a láthatatlant, 1–3.

682 CZEPLÉDY, SÁNDOR: *Legátusprédikációk imádságokkal az 1988–89. akadémiai évről*, Debrecen, A Debreceni Református Kollégium Sokszorosító Iroda, 1988.

683 CZEPLÉDY, MÁRIA: *Édesapám – Czeplédy Sándor*, 125.

684 Interjú id. dr. Fekete Károly professzorral. 2006. április 4.

685 ID. FEKETE: A választott nép szolgálatában, 8.

A teológiai hallgatóknak szóló egyik prédikációjában arra tanított, hogy „az igehirdetést sohasem végezhetjük csupán a szánkkal, hanem az egész életfolytatásunk kell, hogy egy betű legyen Isten hatalmas hirdetményében, amely arról szól, hogy Isten legyőzte a halál világát, minket megszabadított eddigi zsarnokainktól, hogy csak a mi egyetlen Urunknak szolgáljunk. Ez a megszabadulásunk abban is kifejezésre juthat, hogy kilépünk addigi életünk külső kereteiből; lelkészek, diakonisszák, misszionáriusok leszünk.”<sup>686</sup>

### VIII.1. Czeglédy Sándor prédikációinak formája

Czeglédy Sándor homiletikájában leírja, hogy a prédikáció rendje, előadása, nyelve egyáltalán nem elhanyagolható külsőségek, hanem a belső tartalom megnyilatkozásai, amelyek összefüggésben állnak a testtételel titkával. Az örök Ige ugyanis úgy lett igazán történetivé, úgy vette magára testünket, hogy a mindenkori ember gondolatformáiban jelenik meg, annak nyelvén szól és egy kortársunk emberi magatartását használja fel jel és figyelmeztetés gyanánt.<sup>687</sup>

#### VIII.1.1. Főtétel

Czeglédy Sándor Homiletikájában a prédikációs anyag elrendezéséről is tanít. Ennek kapcsán először a főtétel fontosságáról ír. A professzor rámutat arra, hogy a homiliának összefüggő, szerves egészet kell alkotnia. Hogy a gondolatokat helyesen elrendezzük, tisztában kell lennünk azzal a céllal, amit a prédikációval el akarunk érni. Mivel a textust nem lehet kimeríteni, meg kell elégednünk azzal, hogy a textusnak egy fontos és aktuális üzenetét vigyük a gyülekezet elé. Először meg kell állapítanunk textusunk alapján azt a fő gondolatot, a főtételt, az úgynevezett *propositio*-t, amelyet a gyülekezet lelkébe akarunk ültetni. Ez a textusból adódó téma lesz azután a domináló eleme beszédünknek.<sup>688</sup>

Czeglédy Sándor szerint az igehirdető gyakorlottságát talán semmi sem mutatja jobban, mint az, hogy mennyire tudja mondanivalóját koncentrálni. Szerinte ez a fényképezőgép vagy a nagyítóüveg lencsájének beállításához hasonlítható. Az éles kép beállításához gyakorlatra van szükség. A professzor

---

686 CZEGLÉDY: Lk 9,57–60. 'Jézus követése' c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 3.

687 CZEGLÉDY: A homiletika vázlata, 188.

688 CZEGLÉDY: Homiletika. II. és IV. rész, 118.

szerint a teológushallgatók prédikációit még az jellemzi, hogy rendszerint a legérdekesebb textusokból is csak általános igazságokat tudnak kihozni, viszont a gyakorlott igehirdetők a legismertebb és a legáltalánosabb igazságokat hirdető textust is azonnal egészen sajátos perspektívába tudják állítani. Látszik rajtuk, hogy rendelkeznek a fókusz beállításának gyakorlatával.<sup>689</sup>

A főtétel kétféle értelemben vehető: tárgyi és alaki értelemben. Tárgyi értelemben véve a főtétel nem egyéb, mint a textus magyarázása folytán megállapított főgondolat. Alaki értelemben pedig a főtételnek lehetőleg rövid, találó, jó hangzású és a gyülekezet érdeklődését erősen megragadó kifejezése. A főtétel foglalja egységbe a beszéd egész tartalmát. A főtétel némely esetben alakilag is maga a textus. Ha ugyanis a textus rövid, akkor nem kell külön alakba öntenünk a főtételünket. Hosszabb textusoknál ez természetesen nem lehetséges, de néha elképzelhető, hogy a főtétel, a textus olyan kisebb részlete, amelyben az egész textusnak a fő gondolata benne van. Az egész prédikáció nem lesz más, mint a főtételben kifejezett főgondolatnak a magyarázása.<sup>690</sup>

A legfontosabb szabály azonban mégis az, hogy ne nyomja el a téma a textust. Az egész prédikációnak a textus uralma alatt kell állnia. Ezért ne erőszakoljuk bele a mi témánkat a textusba. A jó prédikáció írásmagyarázat, tehát fontos, hogy maga a textus beszéljen. A textus végtelenül gazdag tartalmából az előttünk lévő alkalomra kell, hogy kiemeljük a főtételt, de ez a kiemelés sem valami önkényes művelet, hanem az imádságos lélekkel végzett meditáció eredménye. Az így nyert főtétel biztosítja beszédünk egységét.<sup>691</sup>

Czeplédy Sándor prédikációiban a főtétel megfogalmazása figyelemfelkeltő. Rendszerint egy jól megjegyezhető kulcsszót, kifejezést használ igehirdetéseiben, amelyről később is felidézhetik a gyülekezet tagjai a textus mondanivalóját. Általában ez a főtétel azonos a címmel, amelyet prédikációiban számos esetben az első lap legfelső sorába, még a textus elé ír ki, majd ez a gondolat úgy kíséri végig az egész prédikációt, mint egy refrén. Főtételként például olyan kulcsszavakat használ, mint egyedüllét, bálványimádás, kultúrgőg, ellenszél, világkatasztrófa, hivatás, amelyek többször ismétlődnek a prédikációban,<sup>692</sup> és ezzel könnyebben megragad a hallgatók emlékezetében nemcsak a kulcsszó, hanem az üzenet is. Czeplédy Sándor tehát személyes

---

689 CZEGLÉDY: Véleményes jelentés 23 debreceni lelkész 50 írásban benyújtott igehirdetéséről, TtREL I.27.c.186.58, évszám nélkül, 5.

690 CZEGLÉDY: Homiletika. II. és IV. rész, 118–120.

691 CZEGLÉDY: A homiletika vázlata, 190–191.

692 Az Effata című igehirdetésében például az Effata szó vonul végig az egész magyarázaton. Refrénként hússzor is megismétlődik a prédikációban. (CZEGLÉDY: Mk 7,31–37. Effata c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 1–3.)

példájával is arra tanít, hogy az Ige megmaradásáért való imádságunk mellett az igehirdetés stílusával is tehetünk azért, hogy a gyülekezet tagjai szívében megragadjon a textus üzenete.

### *VIII.1.2. A prédikáció szerkezete*

Czeglédy Sándor tanítása szerint a prédikáció vázának megalkotásában a fő-tétel megállapítása után következik a prédikáció szerkezetének megalkotása, a felosztás, vagy más szóval az elágaztatás. Nem a textust és nem is a fő-tételt kell elágaztatni, hanem a prédikáció anyagát, amely a textus magyarázatát és alkalmazását alkotja. Az egyes részekben benne kell lennie mindannak, amit a fő-tétel összefoglal. A részeknek szorosan kell kapcsolódnuk egymáshoz, de megkülönböztethetők kell, hogy legyenek egymástól. Ügyelni kell arra, hogy már az egyes részek elhelyezésében is kifejezésre jusson az előrehaladás.<sup>693</sup>

Arra a kérdésre, hogy hány részre kell osztani a prédikációt, Czeglédy Sándor szerint határozott választ nem lehet adni, mert az a textustól és a témától függ. A nagyon sok rész elaprózódáshoz vezet. Általában azonban 2–4 passzusra szokás az igehirdetés tárgyalását felosztani.<sup>694</sup> A professzor prédikációinak többsége 3 részből áll. Sorrendben ezt követik a 4, majd 5 szakaszra elágaztatott prédikációk, de van néhány 2 részes, illetve 6 és 7 passzusból álló igehirdetése is. Czeglédy Sándor igehirdetéseinek elágaztatását a textus határozza meg. Prédikációiban érvényesülnek azok a homiletikai elvek, amelyeket a teológushallgatóknak tanított. Prédikációs anyagának elágaztatásaiban is az egyes prédikációk fő-tételében foglalt kifejtéseket találhatjuk. Az egyes részek felépítésében látható, hogy a professzor sodró lendülettel prédikált, úgy, hogy az egymást követő részek kifejtésében észrevehető az előrehaladás.

### *VIII.1.3. Bevezetés*

Czeglédy Sándor nagy fontosságot tulajdonított a prédikáció bevezetésének. Szerinte legtöbbször már a bevezetés elárulja, hogy az igehirdetőnek sikerül-e a textus mondanivalóját fókuszálni, „marokra fogni”. Úgy gondolja, nem szükséges az, hogy a bevezetés erőszakoltan érdekes legyen, de mégis fontos, hogy rábírja a gyülekezetet arra, hogy a textust a mi sajátos szemző-

---

693 CZEGLÉDY: A homiletika vázlata, 193.

694 CZEGLÉDY: Homiletika. II. és IV. rész, 121.

günkből nézze és lássa meg benne azt, amit meg akarunk láttatni.<sup>695</sup> A bevezetésnek tehát a textust kell összekötnie a főtétellel. Azt a célt szolgálja, hogy rávegyük hallgatóinkat, hogy arra a különleges üzenetre figyeljenek, amelyet éppen most akarunk elmondani.<sup>696</sup>

Czeglédy Sándor számos igehirdetésében különösen a bevezetések tanulságosak, megragadóak. Bevezetései nem sematikusak, hanem frappánsak, sokfélék, nem terjengősek, hanem a lényegre törnek. Felkeltik a figyelmet. A professzor ezáltal már rögtön az igehirdetések elején bevonja a gyülekezet tagjait. Eléri őket, hogy senki se legyen kívülálló az Ige üzenetének feltárásában. A professzor prédikációinak bevezetései bizonyítékot jelentenek arra nézve, hogy a bevezetés az igehirdetőnek hatalmas lehetőséget kínál arra, hogy a gyülekezetet az Ige gondolatvilágába átvezesse a hétköznapi világából. A gyülekezeti hallgatók gondolatai tele vannak gondokkal, családdi, illetve munkahelyi problémákkal, gyötrő kérdésekkel. A bevezetés tehát esélyt biztosít arra, hogy felmutassuk: a prédikációban azzal az Istennel van dolgunk, az az Úr akar megszólítani minket, Aki megoldást tud adni gondjainkra, problémáinkra, Aki meg tudja válaszolni kérdéseinket. Ha ezt sikerül felragyogtatnunk már az igehirdetés bevezetésében, akkor a terhektől, gondoktól meggyötört igehallgató az egész igehirdetés alatt képes lesz figyelni, és át fogja élni az Ige üzenetén keresztül Isten gyógyító kegyelmét. Egy jó bevezetés tehát meghatározhatja az egész prédikációt, feltéve, hogy engedi a prédikátor a textust uralkodni.<sup>697</sup>

#### VIII.1.4. Befejezés

Czeglédy Sándor 1951-ben megjelent tanítása szerint a prédikációnak mint jól rendezett, teljes egésznek, céljának és lényegének megfelelő befejezéssel kell rendelkeznie. A befejezéssel szembeni fő követelmény az, hogy nem lehet benne már olyan új gondolat, amely még bizonyításra, indoklásra szorulna. A befejezés gyakran kapcsolódik a bevezetéshez, amelyben feltüntetjük a kifejtendő gondolatot és a befejezésben, mint egy fókuszban, mindazt röviden összesítjük, amit fő tételünk bizonyítására, indoklására elmondtunk.<sup>698</sup>

---

695 CZEGLÉDY: Véleményes jelentés 23 debreceni lelkész 50 írásban benyújtott igehirdetéséről, TtREL I.27.c.186.58, évszám nélkül, 6.

696 CZEGLÉDY: A homiletika vázlata, 194.

697 KOVÁCS: Az igehirdető Dr. Czeglédy Sándor, 37.

698 CZEGLÉDY: Homiletika. II. és IV. rész, 123–124.

Figyelemre méltó, hogy a húsz évvel később megjelent homiletikájában már nem tulajdonít nagy jelentőséget a befejezésnek, hiszen azt írja, hogy a külön befejezés nem szükséges, bár egy rövid summázás hasznos lehet. De ebben az esetben is fontos szabály, hogy a befejezésben ne legyen új anyag, ami még kifejtésre szorulna.<sup>699</sup>

Czeplédy Sándor prédikációiban azt láthatjuk, hogy a befejezéssel kapcsolatos előírása szerint a legtöbb esetben egy rövid summázás található a prédikáció végén, amelyben a legfőbb gondolatokat megismétli, de arra is található példa, hogy elhagyja a befejezést.

## VIII.2. Czeplédy Sándor prédikációinak kidolgozása

Czeplédy Sándor hangsúlyozza, hogy a prédikáció kidolgozásakor a főtételt nemcsak fogalmakkal és definíciókkal kell magyarázni, mint inkább szemléltetéssel, vagyis foglalkoztatni kell a képzelőerőt is.<sup>700</sup> Szerinte a vérbeli igehirdető számára az egész mindenség ontja az illusztrációkat. A lelki dolgokkal való szüntelen foglalkozás, a szorgalmasan végzett egyéni lelkigondozói munka, valamint az érdeklődés generális beállításának a kérdése az, hogy felleljük-e magunk körül a leghétköznapibb jelenségekben is igehirdetésünk szemléltető anyagát.<sup>701</sup>

Czeplédy Sándor leleményes volt a szemléltetésben. Igihirdetéseiben az élet Igéje szólalt meg, s nagyon érdekes, felüdítő történetekkel fűszerezte mondanivalóját. Ezek a történetek olyanok voltak az egyes részegységek között, mint a vonat vagonjai között a kapcsolók. Úgy érezte az ember, hogy anélkül a történet nélkül – legyen az Julis néni Szatmárban, vagy Spurgeon Londonban a Tabernákulumban –, nem tudott volna folytatódni, ami volt, és nem lett volna olyan frappáns a folytatás, mint amilyen lett. Tudta, hogy hova milyen történet illik. Voltak olyan történetei, amelyek többszörösen ismertek voltak hallgatói számára, mégis szinte várták, mikor mondja el újra, mert amikor elmondta, a szituációban vagy a hangsúlyban mindig volt valami új.<sup>702</sup>

Illusztráció gyanánt szívesen használt háborús történeteket. Ezt egyrészt azért tette, mivel hallgatói tudatában még sokáig élénken élt a háború emlé-

---

699 CZEGLÉDY: A homiletika vázlatja, 194.

700 i.m., 196.

701 CZEGLÉDY: Véleményes jelentés 23 debreceni lelkész 50 írásban benyújtott igehirdetéséről, TtREL I.27.c.186.58, évszám nélkül, 9.

702 Interjú id. dr. Fekete Károly professzorral. 2006. április 4.

ke, másrészt mivel a hívő ember lelki háborújához jó szemléltetőként szolgál a harc képe. Többek között beszél az 1848-as szabadságharcról,<sup>703</sup> az I. világháborúról,<sup>704</sup> a II. világháborúról,<sup>705</sup> a hidegháborúról,<sup>706</sup> valamint az 1956-os ügyük dörgéséről is.<sup>707</sup>

Ugyanakkor sok történelmi és egyháztörténeti példát is említ, valamint saját személyes élményei közül is sokat felhasznál az illusztrálásban. Több alkalommal felhozza példaként a debreceni Kollégiumot mint az evangéliumi emberiségnek a nagyszerű kisugárzási központját.<sup>708</sup> A *Scriptura sacra sui ipsius interpres* elve szerint rengeteg bibliai példát találhatunk igehirdetéseiben. Egyik pünkösdi prédikációjában például 24 bibliai idézetet sorakoztat fel.<sup>709</sup> Számos alkalommal citál református énekeskönyvünkéből is a prédikáció gondolatmenetéhez illő énekverseket.

Mindezek mellett Czeplédy Sándor tudja azt, hogy a szépirodalom a maga utolérhetetlen gazdagságával az illusztráció egyik legfontosabb tárháza lehet, s ennek lehetőségével a professzor is él. Valamennyi idézet azt a célt szolgálja, hogy az Ige mondanivalóját illusztrálja. Ha igehirdetéseit olvassuk, szembe-tűnő, hogy mennyire olvasott volt. Legtöbbször Ady Endrétől idéz versrészleteket, több mint tízszer. Ugyanakkor találunk példát arra is, hogy Petőfi

---

703 CZEGLÉDY: Mt 6,10. „Legyen meg a te akaratom” c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 1.

704 CZEGLÉDY: Lk 2,13–14. „Békesség a földön” (karácsony) c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 1; CZEGLÉDY: 2Sám 16,5–17. „Sémei szidja Dávidot” c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 2; CZEGLÉDY: Mt 26,52. Akik fegyvert fognak c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 8–9.

705 CZEGLÉDY: Ez 37,31–14. Az életadó Lélek c. prédikáció, 66; CZEGLÉDY: Mt 6,10. „Legyen meg a te akaratom” c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 1; CZEGLÉDY: Mt 1,23. Immánuel (karácsony) c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 2.

706 CZEGLÉDY: Ézs 9,6. „Mert egy gyermek születik nekünk, fiú adatik nekünk” (karácsony) c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 4.

707 CZEGLÉDY: Zsolt 126,1–6. „Akik könnyhullatással vetnek, vígadozással aratnak majd” c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 5.

708 CZEGLÉDY: Zsolt 46, 1–12. „Erős vár a mi Istenünk” (reformáció) c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 2. Egy másik helyen a Kollégiumról úgy beszél, mint országunk legrégebben egy helyen működő iskolájáról, amely az egyetemes magyar művelődésnek páratlan történelmi gócpontja. A látogató itt megérzi, hogy „minket a bizonyágoknak fellege vesz körül, az a drága hagyomány, amely nélkül elsodródna, vagy meg sem születne a hitünk.” (CZEGLÉDY: Jn 4,42. „Hogyan keletkezik a Jézus Krisztusba vetett üdvözítő hit?” c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 2–3.)

709 CZEGLÉDY: Jn 6,63. „Megelevenítő Lélek” (pünkösöd) c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 1–5.

Sándor,<sup>710</sup> Tompa Mihály,<sup>711</sup> Vas István,<sup>712</sup> Berzsenyi Dániel,<sup>713</sup> Reményik Sándor,<sup>714</sup> illetve Bódás János versei közül idéz.<sup>715</sup> De prédikációiban utal Kodolányi János<sup>716</sup> és Móricz Zsigmond regényeire is.<sup>717</sup> A külföldi írók közül pedig Ernest Hemingway,<sup>718</sup> Miguel de Cervantes,<sup>719</sup> Anatole France<sup>720</sup> és Johann Wolfgang von Goethe<sup>721</sup> műveiből használ gondolatokat illusztráció gyanánt.

Czeplédy Sándor számos példát mond egy-egy prédikációban, mégsem ezek uralják a magyarázatot, hanem csak az üzenet kifejtését szolgálják. Az is világosan látható, hogy nem használ gyermeteg, nevetségesen egyértelmű példákat, de nem bonyolódik bele olyan kusza képek bemutatásába sem, amelyekből csak nehezen lehet visszajutni az eredeti gondolatmenethez. Jó lenne tanulni a professzortól az illusztrációk terén is, mivel a két véglet között nehéz megtalálni a példák helyes arányát. Ha teljesen hiányoznak az illusztrációk, akkor az igehirdetés száraznak, dogmatikusnak, a gyakorlati élettől elrugaszkodottnak tűnhet. Ha viszont tele van tűzdelve példákkal, úgy, hogy szinte egymást érik, akkor a gyülekezet hamar elfelejtheti a textust, hiszen az alapige következetesen háttérbe szorul. Nehéz megtalálni az egyensúlyt,

710 CZEGLÉDY: Lk 9,57–62. 'Örömmel a követésre való felszólításban' c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 2. Petőfi Sándor: Téli esték című verse.

711 CZEGLÉDY: Lk 24,13–35. 'A feltámadott Krisztus találkozása az emmausi tanítványokkal' (húsvét) c. prédikáció, 62. Tompa Mihály: Úrvacsorai ének című verse.

712 CZEGLÉDY: Lk 11,1. 'Miatyánk' c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 1. Vas István: Miért vijjog a saskeselyű című életrajzi regénye.

713 CZEGLÉDY: Zsolt 139,1–24 'Isten az én Teremtőm, Bírám és Szabadítóm' c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 4. Berzsenyi Dániel: Fohászkodás című verse.

714 CZEGLÉDY: Ézs 40,27–30. A fáradhatatlan Isten és a fáradt ember c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 5. Reményik Sándor: Kegyelem című verse.

715 CZEGLÉDY: Mt 2,1–11. 'A napkeleti bölcsek' (karácsony) c. prédikáció, 13. Bódás János: Megüresítem magam című verse.

716 CZEGLÉDY: 2Móz 3,1–14. 'Mózes elhívása' c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 1. Kodolányi János: Égő csipkebokor című regénye.

717 CZEGLÉDY: Fil 2,16. Életnek beszéde c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 4. Móricz Zsigmond: A fáklya című regénye.

718 CZEGLÉDY: Zsolt 118,17. 'Élek és hirdetem az Úrnak cselekedeteit' c. prédikáció, TtREL I.27.c.184.19, 2. Ernest Hemingway: Akiért a harang szól című regénye.

719 CZEGLÉDY: 2Kir 6,8–23. 'Aram királya üldözi Elizeust' c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 4. Miguel de Cervantes: Don Quijote című regénye.

720 CZEGLÉDY: Lk 2,1–5. 'Isten Fia a világtörténelemben' (karácsony) c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 3. Anatole France Júdea prokurátora című elbeszélése.

721 CZEGLÉDY: Lk 11,27–28. 'Inkább boldogok, akik hallgatják az Istennek beszédét és megtartják azt' (reformáció) c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 2. Johann Wolfgang von Goethe: Faust című drámája.

de érdemes, mivel a jól megválasztott és elhelyezett illusztrációk a hallgatók figyelmét megragadják, és segíthetik célba jutni az Ige üzenetét.<sup>722</sup>

Ami az alaki kidolgozást illeti, a professzor a jó stílus általános követelményeiről tanít, ugyanis nem mindegy, hogy a Biblia és a hitvallások nagy és szent szavait miképpen tölti meg az igehirdető tartalommal, illetve azokat hogyan sikerül a ma élő ember nyelvére lefordítani.<sup>723</sup>

Az első követelmény Czeplédy Sándor szerint a világosság. A világos beszéd első feltétele a világos gondolkodás és ehhez tartozik a tárgy, a prédikáció esetében a textus alapos ismerete. A világosság legnagyobb ellensége az elvont szavak és a bonyolult mondatfűzések alkalmazása. A professzor óvja az igehirdetőt attól, hogy kánaáni nyelven beszéljen, valamint felhívja a figyelmet arra is, hogy az archaizmust, a használatból már kiment régi szavak használatát kerülje el a prédikátor.<sup>724</sup> A második követelmény a szabatosság. Ez azt jelenti az ő értelmezése szerint, hogy a szavak úgy fedjék a gondolatot, mint a jól szabott ruha a testet. Arra biztat, hogy ne legyünk restek mindennek megkeresni a legtalálóbb nevét. A harmadik jellemvonása a jó stílusnak az eleveenség, a változatosság, ami azt jelenti, hogy a stílus ne legyen egyhangú, azaz mindig ugyanazon menetű, ritmusú, ne éljen megszokott fordulatokkal, már ismert képekkel.<sup>725</sup> Végül az utolsó kelléke a stílusnak Czeplédy Sándor tanítása szerint a magyarosság, amely ellen leginkább az idegen szavak és mondatfűzések használatával véthetünk. Mindaddig nem szabad idegen szót használni, amíg jó magyar szót nem találunk. S ha egyszer nem találunk jó magyar szót, gondoljuk meg, hogy szükséges-e annak az idegen nyelvű fogalomnak a használata.<sup>726</sup>

Czeplédy Sándor igehirdetési világosak és jól átláthatóak. A professzor kerüli a kánaáni nyelven megfogalmazott fogalmakat és az archaizmust. Ugyanakkor éppen a világosság követelményének következtében számos esetben megmagyarázza a Bibliában olvasott, de már nem, vagy csak ritkán használt régi magyar szavak jelentését. Mindemellett betartja a prédikáció stílusával szemben a maga által támasztott második követelményt is. Szabatosan fogalmaz. Prédikációinak nyelve közelebb áll az irodalmi nyelvhez. Az eleveenségre vonatkozó harmadik szabálynak is megfelel, hiszen prédikációi vál-

---

722 KOVÁCS: Az igehirdető Dr. Czeplédy Sándor, 37.

723 CZEGLÉDY: Véleményes jelentés 23 debreceni lelkész 50 írásban benyújtott igehirdetéséről, *TtREL* I.27.c.186.58, évszám nélkül, 9.

724 CZEGLÉDY: *Homiletika*. II. és IV. rész, 133.

725 CZEGLÉDY: *A homiletika vázlata*, 197.

726 CZEGLÉDY: *Homiletika*. II. és IV. rész, 135.

tozatosak, sokszínűek, s látható módon hiányoznak belőlük a megszokott fordulatok. Ugyanakkor rengeteg kérdéssel és felkiáltással mindig megpróbálja felrázni hallgatóit.<sup>727</sup> Azonban ami a negyedik szabályt, a magyarosságot és az idegen szavak kerülését illeti, meg kell állapítanunk, hogy Czeplédy Sándor az önmaga által felállított szabály ellenére igehirdetéseiben többször is használ idegen kifejezéseket. Bizonyára ennek az volt az oka, hogy prédikációinak döntő részét teológushallgatók és teológiai tanárok, mint a teológiát művelő szakemberek előtt mondta el. De akárhányszor mond héber, görög, latin, angol illetve német szót vagy kifejezést, azt mindig lefordítja, megmagyarázza, és ezzel is segíti az üzenet megértését.

### VIII.3. A professzor krisztocentrikus látásmódja

Czeplédy Sándor prédikációinak legjellemzőbb tulajdonsága az, hogy azok mindenestől fogva krisztocentrikus szellemben íródtak. Így ha azok rendszeres teológiai irányultságát vizsgáljuk, akkor elmondható, hogy legteljesebb módon az Ige-teológia hatása alatt állnak. A professzor prédikációi textusainak túlnyomó többségét az Újszövetségből merítette, főként az evangéliumokból. Igehirdetéseinek csupán tizenöt százaléka ószövetségi alapigéjű. Még sincs egyetlen prédikációja sem, amely ne a megfeszített és feltámadott Jézusról szólna. Illik rá az, amit Pál apostol így fejez ki: „Mert nem végeztem, hogy egyébről tudjak ti köztetek, mint a Jézus Krisztusról, mégpedig mint megfeszítettéről.” (1Kor 2,2) Prédikációi tehát olyan tanúságtételek, amelyek Jézusra mutatnak, s ez kivétel nélkül igaz valamennyire, még az ószövetségi textus alapján íródott igehirdetésekre is.

Egyik ószövetségi textusú prédikációjában megemlíti, hogy a régebbi igehirdetők, akik még a vallástörténeti szemléletmód szerint gondolkodtak, nem igen merték vállalni azt, hogy Izráel Krisztus preformált egyháza és ezért az ószövetségi helyek tartalmát vonakodtak közvetlenül az egyházra vonatkoztatni. Nem vált meggyőződésükké az, amit Jézus mondott az ótestamentumi írásokról: „Ezek azok, amelyek bizonyosságot tesznek rólam.” (Jn 5,39)<sup>728</sup>

727 A Látszat-élet az egyházban című prédikációjában például 17 kérdés sorakozik szinte közvetlenül egymás után. (CZEPLÉDY: Jel 3,1–6. Látszat-élet az egyházban c. prédikáció, 3–4.)

728 CZEPLÉDY: 2Kir 6,8–23. „Aram királya üldözi Elizeust” c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 2.

Ezzel szemben Czeplédy Sándornak ez a szemlélet meggyőződésévé vált. Többször is beszélt arról, hogy amikor Jézus feltámadt, akkor hogyan magyarázta az emmausi tanítványoknak az Írásokat.<sup>729</sup> Miként mondta el nekik, hogy ami Vele történt, annak az Írások szerint kellett úgy történnie, mivel az Ő feltámadása a prófécia beteljesedése. Ezért az ótestamentumi írásokat – mivel Jézus ezeket magyarázta az emmausi úton haladó tanítványoknak –, a feltámadás fényében, húsvéti fényben kell szemlélnünk.<sup>730</sup> Mert az egész Ótestamentum egy nagy várakozás az Úr Jézusra. A próféták is csak Őt várták, hogy jön majd a nép szabadítója, még ha nem is tudták a nevét megmondani. Váradalmukat azonban sokféleképpen megfogalmazták, de minden prófécia Jézusra mutatott.<sup>731</sup>

Az ószövetségi textusú prédikációk bevezetőiben a professzor rendszeresen felteszi a kérdést: „De mit üzen ez az ószövetségi Ige nekünk, akik az Isten újszövetségi népe vagyunk?”<sup>732</sup> S aztán a prédikációban sorra eljut odáig, hogy az adott textus az Úr Jézusra mutat, s így a professzor tanúságtételei mind krisztusláttatássá válnak. Mindemellett Czeplédy Sándor arra is figyelmeztet, hogy a legnagyobb próféták sem látták meg úgy az Isten országát, mint ahogyan Krisztus győzelmet aratott a halál felett és megvalósította az Isten országát e földön. A legnagyobb prófétai ígélet is eltöri, elhalványul és árnyékként tűnik fel ahhoz a beteljesedéshez képest, amely Jézus Krisztus személyében eljött erre a világra. Ezért a homiletika professzora úgy magyarázza az ószövetségi alapigéket mint ígéretek Arra, Aki Istennek minden ígéletét betöltve győzedelmeskedett a halálon.<sup>733</sup>

Ennek megfelelően a professzor a tüzes kemencében lévő negyedik személyben is az Isten Fiát látja, az örökkévaló Igét, Aki által minden lett, Aki ezt mondta magáról: „Mielőtt Ábrahám lett, én vagyok.” (Jn 8,58) „Ez a Krisztus, az örökkévaló Ige oltalmazta az Ő szolgáit a tüzes kemencében, hogy ez az esemény mint árnyéka az elkövetkezendő dolgoknak, jele legyen az Ő halálának és feltámadásának.”<sup>734</sup>

---

729 CZEGLÉDY: Lk 24,13–35. „Emmausi tanítványok” (húsvét) c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 1.

730 CZEGLÉDY: Dán 3,13–27. „Dániel társai a tüzes kemencében” (húsvét) c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 1.

731 CZEGLÉDY: Ézs 9,1–6. Prófécia Jézus Krisztusról (karácsony) c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 1.

732 CZEGLÉDY: 1Krn 28,20. Az egyházi munka folyamatossága c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 1.

733 CZEGLÉDY: Dán 3,13–27. „Dániel társai a tüzes kemencében” (húsvét) c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 1.

734 i.m., 4–5.

Ezért a tíz fokot visszafelé haladó Akház napórájának jele is Czeglédy Sándor bizonyágtétele szerint Arra mutat, Aki fölötté áll az időnek, Aki a kezdet és a vég, és Aki mint második Ádám visszamehet a múltba, egészen az őszülők bűnesetéig, hogy ott minden elkövetett bűn átkát hatályon kívül helyezze és jóvá tegye.<sup>735</sup>

Amikor Mózes elhívásáról prédikál, akkor rámutat arra, hogy Mózes a fáraó hatalmával állt szemben, a mi világunkban pedig legyőzhetetlennek látszó akadályok tornyosulnak az evangélium előtt. De a Mózesnek adatott felelet ugyanaz, amit Isten nekünk mond: *Én Veled leszek. E félelmesen titokzatos név végső értelme és beteljesedése ma is az Úr Jézus Krisztus, az Immánuel biztatása a szabadítás hirdetőinek: „Imé én ti veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.”* (Mt 28,20)<sup>736</sup>

Amikor az Elizeus segítségére siető tüzes lovagokról prédikál, arra figyelmeztet, hogy az angyali seregek nem rohanták le egy szempillantás alatt a szíriaiakat. A mennyei seregek álltak és vártak. Még akkor sem léptek akcióba, amikor Krisztus életéről volt szó. Péternek ezt mondta Jézus: *„Avagy azt gondolod-é, hogy nem kérhetném most az én Atyámat, hogy adjon ide mellém többet tizenkét sereg angyalnál?”* (Mt 26,53) Czeglédy Sándor megkérdezi: *„Miért nem zúzták össze az angyali seregek Pilátus és a főpapok erejét?”* S a kérdést megválaszolva megismétli Jézus kijelentését: *„Mert az embernek Fia nem azért jött, hogy elveszítse az emberek lelkét, hanem hogy megtartsa.”* (Lk 9,56)<sup>737</sup>

Czeglédy Sándor ószövetségi prédikációi textusainak mintegy kétötödét a Zsoltárok Könyvéből vette. Ezeknek az igehirdetéseknek a bevezetésében nem egyszer a következőképpen kezdi: E zsoltár Isten ószövetségi népének imádsága. Krisztus Urunk születése előtt sok száz évvel hangzott el először. *„Szabad-e nekünk is, ma is, Krisztus újszövetségi egyházának ajkunkra vennünk? (...) Egészen bizonyos, hogy [igen.] Jézus Krisztus, Aki a gólgotai keresztben a 22. zsoltár szavával kiáltott fel: „Eli, Eli! Lamma sabaktáni?”* (Mt 27,46), ledöntötte azt a válaszfalat, amely minket, a pogányokból lett keresztényeket Isten ószövetségi népétől elválasztott, és ezzel a zsoltárok imádságait a mi imádságainkká tette.”<sup>738</sup>

A 139. zsoltár magyarázásakor rámutat arra, hogy ennek a zsoltárnak vannak olyan részei, amelyek még nem az evangéliumot hirdetik, mert a

735 CZEGLÉDY: Ézs 38,7–8. Az árnyék Akház napóráján (óév) c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 3.

736 CZEGLÉDY: 2Móz 3,1–14. „Mózes elhívása” c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 7.

737 CZEGLÉDY: 2Kír 6,8–23. „Aram királya üldözi Elizeust” c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 5.

738 CZEGLÉDY: Zsolt 126,1–6. „Akkik könnyhullatással vetnek, vígadozással aratnak majd” c.

Biblia ótestamentumi része más, mint az Újszövetség, és az Ószövetségben több dolog van, amelyre Jézusnak ez a szava vonatkozik: „Hallottátok, hogy megmondatott (...) én pedig ezt mondom néktek.” (Mt 5,43–44) Az ószövetségi zsoltáros látása még tökéletlen látás. Nemcsak „tükör által, homályosan látja az eljövendő szabadítást, de előtte van az eljövendő évszázadok köde is, amely Őt elválasztja Krisztustól. (...) [De ha a zsoltárosnak] ezeket a korlátait figyelembe vesszük, azt is felismerjük, hogy bizonyágtétele mégis Jézus Krisztusra mutat, a hite igazi hit, és prófécijája hiteles prófécia, aminek a beteljesedése az Ige testté létele, az Úr Jézus Krisztus váltságmunkája.”<sup>739</sup>

A 2. zsoltár magyarázatában elmondja, hogy mindenekelőtt a zsoltárénekes sajátos történet szemlélete kell, hogy megragadjon minket, mivel ez a történet szemlélet mindenestől fogva krisztocentrikus. „A történet középpontja a Felkent. A pogányok dühösködése, a népek hiábavaló gondolatai, a királyok felkelésének és a fejedelmek tanácskozásainak eseményei onnan nyerik értelmüket, hogy a Felkentre vonatkoznak. (...) Ez a magyarázata annak, hogy bármilyen magasra csapnak a történet hullámai, a Golgotát el nem boríthatják. Sőt (...) minél ijesztőbb fordulatok kergetik egymást, minél irtózatosabb a történet rohanása, háborúk, lázongások, forradalmak véres köde fölött, annál fényesebben ragyog a Koponyák hegyének keresztje.”<sup>740</sup>

Czeglédy Sándor ránk maradt igehirdetéseinek 85 százaléka újszövetségi alapigéjű. Az újszövetségi prédikációk alapigéinek felét a professzor az evangéliumokból választotta, s az újszövetségi levelekből csupán textusainak ötödét merítette. Ezek a prédikációk is egytől egyig Jézus Krisztusra mutatnak.

#### VIII.4. Élő hitű igehirdető

Czeglédy Sándor hittel vallja, hogy az igehirdető hírnök, s az evangélium hirdetője csak azt az örömhírt közölheti, amely őt magát is megörvendezteti, csak azzal vigasztalhat másokat, ami őt magát is megvigasztalja. Ezért nagyon fontos, hogy a leendő és már szolgáló lelkészeknek személyes kapcsolata legyen Jézus Krisztussal, hogy másokat is el tudjanak vezetni az Úr Jézussal való személyes találkozásra.<sup>741</sup>

---

prédikáció, TtREL I.27.c.285, 1.

739 CZEGLÉDY: Zsolt 139,1–24 „Isten az én Teremtőm, Bírám és Szabadítóm” c. prédikáció, TtREL I.27.c.285, 1.

740 CZEGLÉDY: Zsolt 2,1–12. A Felkent haragja c. prédikáció, 194.

741 CZEGLÉDY: A homiletika vázlata, 93–94.

Az egyház ura című prédikációjában nagyon személyessé teszi ezt a kérdést. Elmondja, hogy „mostani prédikációnk témája végeredményben a legszemélyesebb természetű. Hiába hiszem el az apostolnak, hogy Krisztus a világ Ura, hiába fogadom el az elvet, hogy Krisztus az egyház Ura, ha nem érzem, nem élem és nem vallom boldog örömmel, hogy Krisztus az én Uram! Ez a keresztyén hit kezdete. És ez a keresztyén hit summája.”<sup>742</sup>

Hittel tesz bizonyosságot arról, hogy „ezen a világon előbb vagy utóbb mindenkinek szembesülnie kell a Krisztus-kérdéssel, ami így hangzik: Mit cselekedjem Jézussal, akit Krisztusnak hívnak? Nincs kivétel! Jézust illetően minden embernek döntenie kell. Az emberiség története nem jut el addig befejezéséig, amíg minden ember ezen a világon nem felel erre a kérdésre.”<sup>743</sup>

A professzor megvallja, hogy az igazi hit akkor születik, amikor magával Krisztussal találkozunk és Ő maga mondja nekünk az örök élet üzenetét. „De vajon szól-e hozzánk ma is az Úr Jézus Krisztus? Találkozhatunk-e Vele magával, hogy Ő mondja nekünk az örök életét beszédét? (...) Alapigénk felelete röviden ennyi: nincs semmi, ami megakadályozhatná, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus ma is személyesen hozzánk jöjjön, szóljon hozzánk és hitre vezessen.”<sup>744</sup>

Azért fontos Czeplédy Sándor szerint, hogy a lelkész élő hittel rendelkezzen, mivel a prédikációnak csak akkor van ereje, ha kikerülhetetlen és természetes következménye a szívben élő rendíthetetlen meggyőződésnek. Ez a meggyőződés pedig éppen abban bizonyítja magát meggyőződésnek, hogy nemcsak a szavakon át törekszik a világ felé, hanem minden elképzelhető és elképzelhetetlen eszközt felhasznál arra, hogy érvényesüljön.<sup>745</sup>

Az ötezer ember megvendégléséről szóló prédikációban kifejti, hogy „minden emberi probléma, minden kiáltó szükség, az éhínség, a betegség, a békétlenség (...) csak tünete egyetlen nagy, fundamentális problémának: annak, hogy eltávolodtunk az élet forrásától, hogy elszakítottuk az Istennel való kapcsolatunkat, vagyis hogy a halálban vagyunk. Vannak emberek, akik az életnek ezt a titokzatos meghasonlottságát (...) egyelőre nem érzik, vannak, akik talán csak egy súlyos betegségben vagy válságban, a halállal szembenézve döbbennek rá arra, hogy feltárul előttük a pusztulás szakadéka, és ezt a szakadékot nem lehet másképpen áthidalni, betölteni, csak úgy, hogy az Isten Fia magát vesse abba bele, hogy az Isten önmagát adja nekünk, ahogy

742 CZEGLÉDY: Ef 1,22. Az egyház ura c. prédikáció, 17.

743 CZEGLÉDY: Mt 27,15–26. Barabás szabadonbocsátása c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 2.

744 CZEGLÉDY: Jn 4,42. „Hogyan keletkezik a Jézus Krisztusba vetett üdvözítő hit?” c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 3.

745 CZEGLÉDY: Mt 16,15. Kinek mondasz engem? c. prédikáció, 280.

ezt tényleg tette a golgotai kereszten. Amikor pedig Isten önmagát adja, és mi viszont önmagunkat adjuk Neki: ez a hit. Ez az igazi szabadítás!<sup>746</sup>

### VIII.5. Imádságos szívű igehirdető

A gyümölcsöt nem termő szőlővesszőről szóló prédikációjában a professzor Helmut Thielicke szavait idézi, aki elmondta, hogy „tisztán a mesterségbeli tudás és készség szempontjából egy igazán jó prédikáció a lehető legnagyobb emberi teljesítmény. Könnyebb megírni egy remek szonettet vagy egy nagyhatású drámát, mint elkészíteni és elmondani egy igazán jó prédikációt. Ha egy sebész éveken át mondjuk a strúma operálására specializálja magát, akkor azt végül nagyszerűen tudja csinálni. De nem így vagyunk az igehirdetéssel. Hiába a teológiai tudás, a szóközi rutin, vagy akár a jellembeli kiválóság is, a beszédünk lehet olyan, mint a zengő érc vagy pengő cimbalom. Jézus nem mondja sem a vízvezeték szerelőknak, sem a lakatosoknak, sem az elektronika szakembereknek, de nekünk mondja: »Nálam nélkül semmit sem cselekedhettek.« (Jn 15,5)<sup>747</sup>

Czeplédy Sándor egyik karácsonyi prédikációban felragyogtatja Jézus nevének csodálatos voltát, s azt mondja, hogy az Ő neve csodálatos dallam a fül számára. Mindemellett megvallja: „tudom, alázatosan elismerem, hogy én, az igehirdető a magam erejéből nem tudom ezt a dallamot megszólaltatni. Hiába minden lelkesedés, minden költői erő, azt a mennyei dallamot, amely Jézus születésekor a betlehemi mezők felett zengett, emberi nyelv nem tudja újra zengeni. De imádkozom azért, és hiszek abban, hogy maga a Szent Lélek Isten veszi hatalmába eszköze gyanánt az én gyarló szavaimat, maga a Szent Lélek szólaltatja meg előttetek Jézus nevének mennyei dallamát.”<sup>748</sup> Czeplédy Sándor jól tudta, hogy azért fontos az imádság, mivel általa nyerhetjük el az életre keltő Lélek ajándékát. Mert a Lélek az imádság lelke.<sup>749</sup>

A professzor meg volt róla győződve, hogy akármilyen kreatív és jól képzett is az igehirdető, a legfontosabb mégis Jézus Krisztus segítsége, hiszen önmagunktól nem vagyunk képesek az igehirdetővel szemben támasztott követelmények teljesítésére, csak Jézus Krisztus segítsége által. Imádságos

---

746 CZEGLÉDY: Mk 6,34–37. 'Ti adjatok nekik enni' c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 2.

747 CZEGLÉDY: Jn 15,18. 'A szőlősgazda minden szőlővesszőt, amely bennem gyümölcsöt nem terem, lemetsz' c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 1–2.

748 CZEGLÉDY: Mt 1,21. Jézus neve (karácsony) c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 1.

749 CZEGLÉDY: Ez 37,31–14. Az életadó Lélek c. prédikáció, 71.

szívü igehirdetőként ezt azzal is kifejezte, hogy gépelt igehirdetéseinek felső sorába következetesen a kettős „JJ” betűt írta: *Jesu Juve!* – Jézus segíts!<sup>750</sup>

### VIII.6. Prófétai igehirdető

A profétai igehirdetés Czeglédy Sándor meghatározásában az Isten országának evangéliumát kívánja hirdetni, vagyis azt az igazságot, hogy Isten királyi igénye kiterjed az emberi élet minden területére, így prédikációbírálatában, amelyben 23 debreceni lelkész prédikációit elemzi, felteszi a kérdést, hogy megvannak-e ezekben a prédikációkban a feltételei annak, hogy Istennek az Igében kifejezett totális uralmi igénye döntésre készítő módon szembesítésre kerüljön a gyülekezettel? Itt Isten totális igényéről van szó, ami azt jelenti, hogy Isten az emberi élet egésze felett uralkodni akar. Tehát nemcsak a bensőségesség világa, a kegyesség világa felett, nemcsak az egyéni élet felett, hanem a társadalmi, nemzeti, gazdasági, nemzetközi élet egésze felett is. Éppen azért, mert a *regnum Christi* alattvalói vagyunk, tudnunk kell, hogy Isten szuverén uralma az egész mindenségre, az emberi élet egészére kiterjed. A professzor bírálatában az alábbi kérdéseket teszi fel: „Bele szabad törődnünk abba, hogy a jelen társadalmi, nemzeti, politikai életét ennek a szekulumnak a hatalmai tartásuk alatt? Valóban ez a visszavonulás az idők parancsa, és így valóban azoknak kell segítenünk, akik a vallást magánüggé, a benső kegyesség dolgává akarják tenni?” A feltett kérdésekre azt a választ adja, hogy kálvinistább, bátrabb igehirdetésre van szükségünk, mert az Ige, Isten uralmi igényének hirdetése elsősorban offenzív hadviselést követel.<sup>751</sup>

Ebből a szempontból nézve meg kell állapítanunk, hogy Czeglédy Sándor prédikációiban profétai módon újra és újra szembesíti hallgatóit Isten totális uralmi igényével. Nem csupán azért, mert profétai felelősségvállalással hirdeti az Igét, hanem főként azért, mivel bátran, hallgatói elvárásai által nem befolyásolva, megalkuvás nélkül teszi ezt, akár ítéletet, akár ígéretet tartal-

750 FEKETE: Czeglédy Sándor debreceni professzor gyakorlati teológiai munkássága, 116. A professzor hasonlóan tett, mint Johann Sebastian Bach, aki műveit teljesen Istentől való függésében alkotta és azt nyilvánosan is megvallotta. Még nem egyházi jellegű partitúrái elejére is a JJ betűket írta Pál apostol szavai szerint eljárva: „Amit pedig szóltok vagy cselekesztek, mind az Úr Jézus nevében tegyétek, hálát adva az Atya Istennek őáltala.” (Kol 3,17) Számára a zene végső célja Isten dicsőítése volt, ezért írta művei végére is rendszeresen az SDG betűket: „*Soli Deo Gloria!*” – „Egyedül Istené a dicsőség!” (KÁLMÁN: Egyedül Istené a dicsőség, 10.)

751 CZEGLÉDY: Véleményes jelentés 23 debreceni lelkész 50 írásban benyújtott igehirdetéséről, TtREL I.27.c.186.58, évszám nélkül, 10–11.

mazzon az. Elmondja, hogy az egyház tagjai sokszor úgy gondolkoznak, beszélnek és cselekszenek, mintha az egyház Ura, Krisztus, csak az egyháznak volna az Ura és nem rendelkezne korlátlan hatalommal az egész világ felett.<sup>752</sup>

Bűnbánóan vallja meg, hogy „bizony sokszor mi is úgy élünk, mintha Isten nem a mi egész életünknek, hanem csak életünk egy részének volna Ura és királya. Lehet, hogy ajkunkkal hangosan valljuk Isten feltétlen uralmának, teljes szuverenitásának elvét, de ha az életünket nézzük, bizony mi is gyakran a farizeusok módjára parcelláztatunk, határvonalakat húzgatunk és meg akarjuk szabni azt, hogy Isten uralma melyik határig terjedhet.”<sup>753</sup> Ezért a professzor iránymutatása szerint feladatunk belekiáltani az emberek lelkiismeretébe, hogy Krisztus nemcsak az egyház Feje, de uralkodói igényét kiterjeszti az egész világra és meg is valósítja az egész teremtett mindenségben.<sup>754</sup> Hallgatóinak szegezi a kérdést: „Vajon úgy élünk-e Krisztus anyaszentegyházában, mint akik tudjuk, hogy egyetlen egy parancsoló Urunk van, az Egyház Feje, az Úr Jézus Krisztus? Mert az Ő vezetésének és bölcsességének gazdagságát mi is csak akkor nyerjük el, ha le merünk mondani minden evilági bölcsességről, minden taktikázásról, minden diplomáciai ügyeskedésről, minden világnézeti hátvédről és támogatásról, hogy csak Ő maga vezessen és mondja meg mindig, mit kell tennünk.”<sup>755</sup>

---

752 CZEGLÉDY: Ef 1,22. Az egyház ura c. prédikáció, 12.

753 CZEGLÉDY: Mk 7,9–13. Korbán c. prédikáció, 194.

754 CZEGLÉDY: Ef 1,22. Az egyház ura c. prédikáció, 12.

755 CZEGLÉDY: 2Kor 6,4;10. „Szegények vagyunk, de sokakat gazdagítók’ (reformáció) c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 4.

### VIII.7. Az írásmagyarázat reformátori alapelveihez ragaszkodó igehirdető

Czeplédy Sándor igehirdetése nyilvánvalóvá teszi, hogy egyáltalán nem idejét múlt dolog ragaszkodni az írásmagyarázat reformátori alapelveihez, hiszen ezek segítik az igehirdetőt abban, hogy Isten Igéjének üzenetét minél hatékonyabban hirdetni tudja. Ezért amikor mások prédikációiról írt bírálatot, a professzor azt tartotta az egyik legfontosabb kérdésnek, hogy az igehirdetés mondanivalója a Bibliából van-e, s hogy mennyire van otthon az igehirdető a Biblia csodálatos és idegenszerű világában és mennyire tudja azt a hallgatók számára érzékeltetni.<sup>756</sup> Azt vallotta, hogy az igehirdetés a reformáció egyházainak tanítása szerint írásmagyarázás, vagyis az a vállalkozás, hogy az évezredekkel és évszázadokkal ezelőtt írt Bibliát a mai gyülekezettel megértessük.<sup>757</sup>

A kálvini rendszeres teológiai elv alapján művelte a gyakorlati teológiát abban a tekintetben, hogy mindent a teljes Írás összefüggésében vizsgált.<sup>758</sup> Valamennyi prédikációja erről tanúskodik. Az egész gondolkodását és prédikációs gyakorlatát áthatotta ez a szemlélet. A professzor nagyon komolyan vette a Szentírást és a reformátori *Sola Scriptura* elvet is. Nem volt hajlandó eltérni a Szentírástól, amikor prédikált. Egyik reformáció ünnepén elmondott igehirdetésében megkérdezi, hogy vajon „tényleg az Ige az egyetlen kijelentéshely és az egyetlen zsinórmérték? Mert ha a római egyház azt mondja, hogy az Ige és a hagyomány, az Ige és az ember természeti lelkesedése és kegyessége – akkor ennél nem jobb, ha a protestáns egyház pedig azt mondja: Ige és emberi ész, Ige és emberi helyzetértelmezés.”<sup>759</sup> A professzor szerint az egész reformáció nem volt más, mint küzdelem azért, hogy az egyházban egyedül csakis Krisztus akarata jusson érvényre úgy, amint az előttünk feltárul Isten Igéjében: „*Sola Scriptura!* Nem a holt könyv, hanem Isten élő szava, egyedül az Ige!”<sup>760</sup>

756 CZEGLÉDY: Véleményes jelentés 23 debreceni lelkész 50 írásban benyújtott igehirdetéséről, TtREL I.27.c.186.58, évszám nélkül, 3–5.

757 CZEGLÉDY: A textus magyarázása, TtREL I.27.c.188.77, évszám nélkül, 1.

758 GAÁL: Kálvin ébresztése, 110.

759 CZEGLÉDY: Lk 11,27–28. „Inkább boldogok, akik hallgatják az Istennek beszédét és megtartják azt” (reformáció) c. prédikáció, TtREL I.27.c.286, 3–4.

760 CZEGLÉDY: Ef 1,22. Az egyház ura c. prédikáció, 16.

